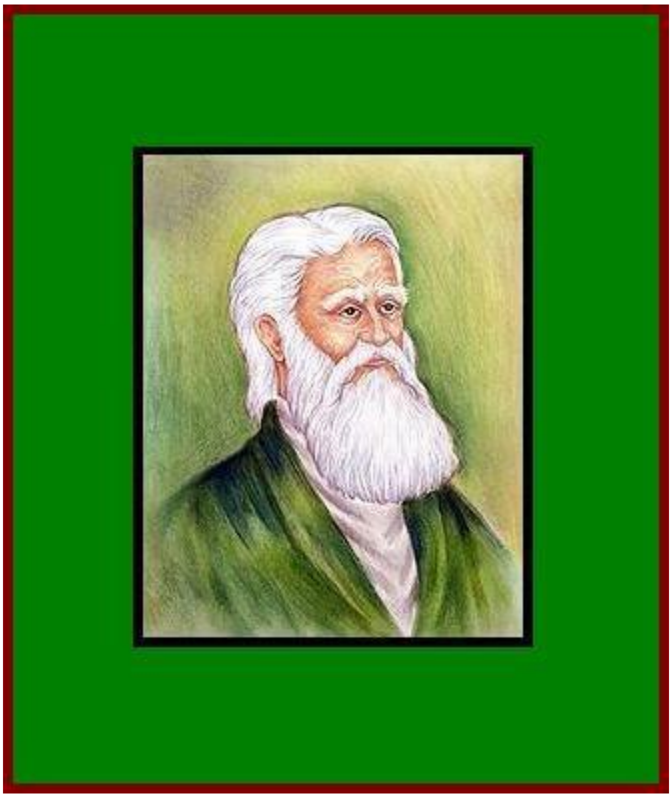

دستراونوميالي رحمان بابا د روحاني، تصوفي،عرفاني، ادبي او فرهنګي شخصيت په هکله يو ځوخبرى

زمونږ په تاريخي، لرغوني او ادب پاله هيواد افغانستان کې د پښتو ادب په تاريخ کې
پوهان، ليکوالان او شاعران هغه درنې ځيرې او روښانه مشالونه دي،چې زمونږ دپښتو
ادب يې دخپلو ليکنو او آثارو په وسيله خيرازه او ژوندى ساتلې دى. دپښتو ادب په ډګر کې د دغو علمي، ادبي او فرهنګي
شخصيتونوآثار به تل ژوندي [illegible] زمونږ [illegible] پوهانو،
ليکوالانو، اديبانو، فرهنګيانو [illegible] شاعرانو [illegible] خپلو [illegible] کې د [illegible] او [illegible]
مختلف حالات او اړخونو په ډېر عالمانه او علمي ځيړنيزو، تحليلونو، تصويرونو او فکرونوکې دقلم په ژبه ليکلي او بيان
کړي دي، چې د دوى دا لوړ علمي، ځيړنيز، ادبي اوفرهنګي مقام اومنزلت زمونږ دخلکو په زړونو کې دتل لپاره ژوندى او
ددوى کارنامې دقدر او ستاينې وړ دي .
دا دعلم، ادب او فرهنګ دوستانو او د ټولو هغو خلکو، چې دعلم، پوهى، ادب او فرهنګ سره ځانګړې مينه لري انساني دنده
ده، چې د خپلو علمي، تاريخي، سياسي، ادبي، فرهنګي او ملي شخصيتونو وياړنې او کارنامې د دوى د آثارو په رڼا کې
دراتلونکو نسلونو دروزنې او پالنې او لارښوونې لپاره ژوندي وساتي . دا جوته ده، چې د دغو شخصيتونويادول او د دوى
پرآثارو علمي او ځيړنيزې کره کتنې او د غونډو، سمينارونواو کنفرانسونو جوړول داوسنيو او راتلونکوځوانونسلونو د ودې
اوپرمختګ لپاره کارنده او ژور اغيز لري .
يو له دغو روښانه او ځلانده ستوروڅخه،چې دشعراوشاعرۍ پوسيله يې زمونږ دپښتو
ادب ډيوې بلې ساتلې دي دپښتو ژبې نامتو،عالم اومتفکر شاعرعبدالرحمان بابادى . زه باور لرم، چې زمونږ درنو ليکوالانو
د رحمان بابا د هر اړخيز شخصيت په هکله ډيرې زياتې ليکنې کړې دي، خو زه هم دې ته وهڅيدم او ځان ته مې دا حق
ورکړ، چې دده د علمي، روحاني او ادبي شخصيت په هکله يو څو کرښې وليکم .

Ketabton.com

ketabton.com - The Digital Library

خدای بخښلي عبدالرحمان بابا د اروابناداعبدالستارخان مومند زوی دی، چي په یوه علم پروره او غریبه کورنی کي په (۱۰۴۲) هجري قمري کال کي په(بهادر کلي)کي ، چي د پیښور ښار په جنوبي اړخ کي پروت دی نړی ته سترګي غړولي دي .

د عبدالرحمان بابا د دیوان په یوه سریزه کي لیکل شوي دي، چي عبدالرحمان بابا د پښتو د سجره نسبت له مخي (سړبن) په سړبن کي (غوریاخیل) او په غوریاخیلو کي (مومند)په مومندو کي (دویزی)او په دویزو کي (ابراهیم خیل) دی .

که څه هم رحمان بابا په قوم مومند دی خو دی ځان کومي قبیلي ته نه منسوبوي او ځان د خدای(ج)دپاکي میني رینتیني عاشق بولي او د خدای په مینه کي ډوب دی . اود تعصب او ځان ستاینې څخه کرکه لري او د وروروليې، انساني مناسباتو او دنیوي اوآخروي نیکمرغیو لارې چارې خلکو ته ور په ګوته کوي . لکه چي وایي :

زه عاشق یم سرو کار مي دی له عشقه نه خلیل نه داودزی یم نه مومند

اویاوایي:

دا دنیا خدای له عشقه پیدا کړې دجمله وو مخلوقاتوپلار دی دا

اویاوایي:

په هر دم کي نوي نوي تماشي کړم زه رحمان د خدای وکړه وته حیران یم

اویاوایي:

هیڅ تغیر او تبدیل نه لري رحمانه تل تر تله بر قرار دی رب زما

او یاوایي:

که محنت که مشقت دی خو د دین دی په کار نه دی بل محنت په دا دنیا
بی له خدایه هر چي دي همه فاني دی که لذت دی که زینت په دا دنیا

اویاوایي:

چي په ورځ د شیخی لافي کړې رحمانه! په شپه مې له میفروشه غواړې ولې؟

اویاوایي:

بد په بدو پښیماني کاندي رحمانه! ته په خپلو بدو نه شوې پښیمان ولې؟

او یا وایي :

دوست دشمن د سړي واړه خپل عمل دی هم په دا مقدار یې اجر موی په موی شي

او یا وایي :

د اوبو اصل له خاورو پیدا کیږي خاکساران دخاکسارانوآبروی شي

اویاوایي:

دوباره دې راتله نشته په دنیا نن دې وخت دی که دروغ کړې که رښتیا

اویاوایي:

دا دنیا ده بې وفا بې وفا ده بې بقا

ketabton.com - The Digital Library

اوياوايي:

نور عالم که د دنيا غمونه کاندي　　درحمان سره دې غم دآخرت وي

عبدالرحمان بابا يو تکړه اديب، ديني عالم او د روحاني دنيا مشر و. د رحمان بابا له نوم او روحاني شخصيت سره زموږ خلک او په تيره بيا ټول پښتانه آشنا دي .
محمد هوتک په خپل يو مشهور اثر کې، چې پټه خزانه نوميږي د رحمان بابا د پيژندګلوی په هکله داسي ليکي :
(رحمان بابا د فقهي اوتصوف کتابونه پخپله سيمه پيښور کې له محمديوسفزي څخه لوستي او بيا دلوړې زده کړې لپاره کوهاټ ته تللی دی، ډير علوم او مروجه کتابونه يې هلته ولوستل پس له لوستلو څخه يو لوی عالم شو.)
وايي چې : رحمان بابا په کوهاټ کې د اسلامي او ديني تعليماتوتر څنګ داروابناد حاجي بهادر کوهاټي (رح) چې يو روحاني شخصيت و، طريقه او لاس نيوی کړې دی،
رحمان بابا وروسته له زده کړې څخه بيرته خپلې سيمي پيښور ته راغی او په (هزار خانی) کي ميشت شو او د ژوند تر پايه هلته اوسيدو.
هغه دکوچينوالي څخه لوړ ادبي استعداد درلود، او په ځورلس کلنی کې يې په شعر ويلو پيل کړی دی. ويل کيږي : هغه وخت چې رحمان بابا ته د شعر الهام وشواودی په حقيقي عشق پوه شو، ده دنيا پريښوده او دنيايي کارونو ته يې شا کړه، د خلکو او ټولني څخه لرې ګرځيدو. وايي چې : ده به تل ژړل او د ده ژړا د حقيقي عشق دسوز له عمله وه اوپه تل پاته توګه يې پر مخ د اوښکو ويالې رواني وې ، ملګرو او دوستانو به يې هميشه اوښکې تر سترګو جاري ليدلې.خوځو موده وروسته يوشمير عالمان،روحاني واعظان او د دين مرشدان ده ته ورغلل او د ده نه يې غوښتنه وکړه چې د خلوت څخه راووځي اودخلکواوټولنيزوخدمتونو لپاره ځان تيار کړي .

د ده دا بيتونه ګورو چې وايي :

زه رحمان ديار په غم کې هسې ډوب يم　　چې هيڅ نه وينم په سترګو مګر دی

اوياوايي:

زه يې وينم درست جهان په تا مين دی　　که بادشاه دی د دې دور که ګدا

اوياوايي:

اې رحمانه لکه ته چې په خدای ګرم يې　　بل به نه وي په جهان کې هسې ګرم

اوياوايي:

زه رحمان دخپل صاحب په رضا زيست کړم　　څه پکار دی بنده بې خپله صاحبه

اوياوايي:

رحمان هسې ګوښه خوند له خلقه بيا موند　　چې هرګز نه دی دا خوند موندلی خلق

اوياوايي:

زه رحمان کناره خوښ وم له عالمه　　بارې ستا سترګو رسوا کړم په عالم کې

اوياوايي:

اوښکې نه لري حساب زما د سترګو　　بې حسابه شو سيلاب زما دسترکو

ketabton.com - The Digital Library

اویاوایي:
د رحمان اوښکې به څرنګ په قرار وي　　　چا لیدلی دی دریاب په قرارۍ کې

اویا وایي :
هومره اوښکې مې بهیږي په رخسار　　　چې غرقاب مې هم ګریوان دی هم رخسار

اویا وایي :
یو عاشق دې څوک راوښیي په عشق کې　　　چې یې رود په مخ د اوښکو روان نه دی
هومره اوښکې د عاشق په ګریوان ووري　　　ته به وایې چې یو سیند دی ګریوان نه دی

اویا وایي :
ستا له غمه مې په مخ باندې ولې دي　　　لړ مې وپوښته له حاله چې ولې دي

اویاوایي:
یار د یار له سترګو اوښکې پاکیزه کا　　　تا دریاب کړې زما اوښکې په یارۍ کې

اویا وایي :
چې په وصال کې یې اوښکې نه وچیږي　　　ترو به حال درحمان څه وي په هجران کې

اویا وایي :
یاره ستا په جدایۍ او په ډیر غم کې　　　سیند داوښکو درومي په رخسار زما

اویا وایي :
ترخې اوښکې دعاشق آب ونمک دي　　　خدای دې نه کاڅوک بې آبه بې نمکه

اویا وایي :
دا څه اوښکې نه دي چې بهیږي له چشمانو　　　ق　وینې دي بهیږي د زړګوتې له پرهاره

اویا وایي :
ای رحمانه اوښکې هم له تخمه دباران دي
کښت د هغه شین شوچې ګریانې لري سترګې

اویا وایي :
هیڅ اثر د رحمان اوښکې په یار نه کا　　　خدای دې اوښکې دچا نه کا بې اثره

اویا وایي :
ستا د مینې ګوهر نشته په هر آب کې　　　مګر بیا موندشي د اوښکو په دریاب کې

له دغو بیتوڅخه داسې جوتیږي چې دی یو دیني او روحاني عالم و، او دخدای(ج) په عبادت او ریاضت بوخت و.ده داسلامي تعلیماتو اونظریاتو څراغ تل بل ساتلی و.دی د تقوا اوپرهیزګارۍ روښانه سمبول وه . ده د خدای(ج) په مینه اومحبت کې ډیر

ketabton.com - The Digital Library

خوندور شعرونه ويلي دي، همدا وجه ده چي تولو خلکو په تيره بيا پښتنو دهغه په درويشي اوفقيري اورواني طبع هوکړې ده، او دده په هرنصيحت، پند، قول اوقرار اعتقادلري . دی دپښتنو په منځ کې د عزت، درناوې اود قدراوستايني وړ شخصيت په توګه پيژندل شوی دی، اود(بابا) په درانه لقب منلي شوې دی .
دی په خپلو شعرونو کې دالله (ج) سره خپله مينه داسي بيانوي :

ګوره هسې کردګار دی رب زما — چې صاحب دکل اختيار دی رب زما
همګي بزرګواران چې ځوک يې وايي — تر همه و بزرګوار دی رب زما
نه يې هيڅ حاجت په چا باندې موقوف دی — نه د هيچا منت بار دی رب زما
له نيستۍ يې دهستی صورت پيدا کا — هسې رنګ پروردېګار دی رب زما

....
....

او يا وايي :

په نامه دهغه خدای مي دا بيان دی — چې يو نوم يې په نومونو کې سبحان دی
هم بادشاه دی دجمله ؤ بادشاهانو — هم د هر يوه سلطان په سر سلطان دی
هغه کار چې و هر چا وته مشکل وي — هغه کار واړه و ده و ته آسان وي
ځوک آفتاب شي په آسمان راخيږولی — ده آفتاب راخيږولی په آسمان دی
ځوک دنمر په مخ حجاب شي غوړولی — ده پټ کړی نمر په ابر کې پنهان دی
ځوک په شپه کې شي مهتاب پيدا کولی — ده په شپه کې پيدا کړی ماه تابان دی
ځوک يو څاڅکی پريستی شي له آسمانه دی — نزول کړی ده په مونږ باندې باران
ځوک شي روح ننويستی په يوه ماشي دی — ژوندی کړی ده په روح تمام جهان

....
....

رحمان بابا يو لوی زاهد، عابد، عالم اود دين مرشد و.دی يوپاک اوسپيځلي مسلمان و، اود خپل روحاني ژوند سره بوخت و.
اروابناد ګل پاچا الفت، چې زموږ دهيواديو وتلي، تکړه دروند اوپياوړی شاعر اوليکوال دی د رحمان بابا د شاعري اوشخصيت په هکله داسې وايي :
(دخيبر او تيرا له غرونوهغه خوا دپيښور په بهادر کلي کې يو پښتون فقير اوسيده چې خبرې يې شعر او شعر يې حکمت و. رحمان بابا هغه ځوک و چې دغفلت له خوبه د بلبلو په آواز راوېښ شو او د زړه مراقبه يې د ګلو له غونچو او غوټيو زده کړه. په زړه کي يې دپاک خدای دمقدس عشق لمبې بلې دي او له ژبې يې سوزان شعرونه را وتل .)
رحمان بابا يو روحاني، ادبي اوتولنيز شهرت لري او دی ديو صوفي مشر په توګه دخلکوپه ذهن او روان کې خپل ځای او مقام تر لاسه کړې دی . د ده زياتره شعرونه
د خدای(ج) په ستاينه کې او دحقيقي عشق په هکله ويل شوي دي .
ښاغلي محمداکبر کرګر زموږ دهيواد،پياوړې او وتلی ليکوال اوځيرنيزيوه شخصيت دی په خپله يوه ليکنه کې(درحمان بابا عشق يعنی څه ؟) ترسر ليک لاندی داسې وايي:
(درحمان بابا په انګليسي ژباړل شوي ديوان کې سريزه ليکونکې داسې باور لري، چې هغه څه چې د رحمان بابا په ديوان کې ډير برجسته او ځرګند دي هغه عشق دی . موږ درحمان بابا په ديوان کې په دې خبره غور وکړ ، د رحمان بابا په ديوان کې په کراتو ځله دعشق کليمه تکرار شويده؟ خو دا عشق يوازې تصوفي او عرفاني عشق نه دی . دا يوه اوږده قصيده ډوله

ketabton.com - The Digital Library

غزل دی، چې مطلع یې ده : په نامه دهغه خدای مې دا بیان دی - چې یو نوم یې په نومونو کې سبحان دی . په دې شعر کې رحمان بابا دخدای توصیف کوي،
دخدای صفات بیانوي چې له یوې خوا شریعت ته نږدې اوله بلې خوا دخالص تصوف او
عرفان څخه واټن نیسي . په دې مانا چې په وحدت الوجود کې په عالي او ترانسیندینتال حالت کې صوفي له ځانه بهر کیږي
او ځان یا مادی وجود نفي بولي .)

که چیرې د رحمان بابا شعري دیوان ته مراجعه وشي د ده په شعرونو کې دنورو شاعرانو په پرتله زیاتره مذهبي او اخلاقي رنګونه، تصویرونه، خیالونه اوژور فکرونه چې د ټولنې له روان سره برابر دي لیدل کیږي . د ده مینه دپاک الله (ج) او دانسان لوړ مقام ته او دانساني ظرافتونواو اخلاقو سره په ډیر عالي شکل کې څرګنده شوې ده .
دی دنصیحت، پند او عبرت په توګه خلکو ته دښو او بدې لارې لارښوونه کوي .خپل پیغام،هدف او مقصد دانسانانوپه راوینولو کې دشعر په ژبه بیانوي .همدا وجه ده چې د دخلکو په منځ کې ستر شهرت پیدا کړې دی . دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

دنیا کښت دآخرت دی   دا خبره ده رښتیا
ولې مرد پکې هغه وي   چې سخي وي هم پارسا
په دنیا کې بدي نشته   که بدي نه وي له تا
په دنیا کې خطا نشته   که له تا نه وي خطا
دنیا بحر دی بهیرې   آینې غوندې صفا

اویاوایي:

دنیا بده دهغو ده   چې یې کسب وي ریا
یا یې کسب دریا وي   یا یې وګټي په غلا
یا یې تولـه کا په ظلم   یا دخمر په سودا
حق باطل کا، باطل حق کا   په سبب دروې ریا
ګوش او هوش یې هرګز نه وي   دمظلومو په ژړا
بتخانې و ته یې مخ وي   و مسجد وته یې شا
اختلاط کا له بدانو   له نیکانو وي جدا
و رحمان ته پېښه مه کړه   خدایه هسې رنګ بلا

اویاوایي:

د ځوانۍ عمر دې تیر کړ په غفلت کې   په پیری کې به څه زیرمه دمحشر کړې

اویاوایي:

راشه مه کوه له چاسره جفا   لږ ژوندون دی ضایع کیږي بیوفا
په دنیا کې هیڅوک نه دي پاتې شوني   واړه تلوني دي که نن دي که سبا

اویاوایي:

که یو ځله سر د خدای لپاره ټیټ کړې   په قیامت به سر بلند شې تر هر چا
بازار دادی که څوک سود او سودا کاندي   په هغه جهان نه سود شته نه سودا
آشنایان که څوک پوهیږي نن یې وخت دی   چې ځاریږي یو آشنا تر بل آشنا
که ژوندون دی خو همدا دی په جهان کې   چې له چا سره تیریږي په خندا

اویاوایي:

که مقصود لرې تلوار کړه وخت کوتاه دی   غره مه شه د دې عمر په بقا

ketabton.com - The Digital Library

اوياوايي:

سر دننه په ګريوان کړه سترګي روڼي — ډير په پورته پورته مه ځه سرهوا

اوياوايي:

سر هوا سرهوا مه ځه و آسمان ته — ته په اصل کي له ځمکې يې پيدا

ياوايي:

انسانيت په ډيردولت نه دی رحمانه — بت که جوړ شي دسرو زروانسان نه دی

اوياوايي:

عالمان دي روښنايي د دې دنيا — عالمان دي د تمام جهان پيشوا

اوياوايي:

که څوک لار غواړي خدای هم ورسول ته — عالمان دي د دې لارې رهنما

اوياوايي:

رياضت په قيامت نه شي مرد هغه دی — چې يې وکړ رياضت په دا دنيا

اوياوايي:

زه رحمان له هغه علمه پناه غواړم — چې له دينه له مذهبه وي سيوا

اوياوايي:

که نظر کا څوک په کار د درويشانو — خود به ويني وقار د درويشانو

اوياوايي:

چې مدام د بل وعيبو ته نظر کړي — خدای د خپله عيبه ولې بې خبر کړې

اوياوايي:

ضديت د سړي عمر په عذاب کا — په کار نه دی ضديت په دا دنيا

اوياوايي:

که بلنده مرتبه دچا په کار وي — لوی مقام دی عدالت په دا دنيا

اوياوايي:

چې تقوا ديانت نه لري رحمانه — د دې هسې همنيشين مه شه

اوياوايي:

په هر غم کي خاموش اوسه او که نه وي آزارکړې — د بد خواه خاطر به ښاد دوست به

اوياوايي:

صبر ونيسه په مخ کي مراد غواړه — په تلوار به هيڅ ونه کړې که تلوار کړې

اوياوايي:

د بې دردو همدمي به دې بې درد کا — د نامردو همدمي به دې نامرد کا

اوياوايي:

چې دشمن يې وي له دوسته اړولی — د هغو احتياط بويه له کومکه

اوياوايي:

چې يکسان ګوري هم شاه وهم ګداته — هسې يار دی د رحمان غريب نواز

ketabton.com - The Digital Library

اوياوايي:

بل ارمان به له جهانه يوړ نه شي مګر مهر محبت په دا دنيا

اوياوايي:

نيک کردار هم نيک عمل خويونه هم جنت دی، هم راحت دی په دا دنيا

اوياوايي:

آدم زار په معني واړه يو صورت دي ځوک چې بل آزاروي هغه آزار شي

اوياوايي:

که ته نکړې په بل چا باندې غرض بل به هم نه کا په تا باندې غرض

او داسې نور نصيحتونه،عبرتونه او پندونه ....

اروابناد پوهاندصديق الله رښتين چې يو نوميالي، دروند، او مخکښ ليکوال دی، په خپله يوه ليکنه کې د رحمان بابا د شاعرۍ په هکله داسې وايي :

(رحمان بابا د پښتو شعر او ادب هغه ځلانده ستوری دی چې د لرې او برې پښتونخوا په آسمان کې يو شان ځليږي . د ده خوږ نوم يا دده دلوړې شاعرۍ احترام دده روحاني او ملکوتي غږد ټولوپښتنوپه زړونوکې يو رنګ موجود دی .)

د رحمان بابا کلام رنګين، عام فهمه، سليس، روان اونازک خياله دی . د ده په کلام او شاعرۍ کې هر ډول شعرونه موجود دي اود هر چا په ذوق برابر مطالب لري . دده په شعرونو کې ديني، علمي، ادبي ، اخلاقي او ټولنيز مسايل، بشري مناسبات ، انساني صفتونه لکه : لوړ اخلاص، رښتيا اوصداقت،عدالت، علم اوپوهه ، تقوا اوعبادت، صبر او زغم، قناعت، نيکي ښيګڼي، متانت،سخاوت، زحمت اورياضت، عزت، ميړانه او لوړ همت،ننګ اوغيرت، ځان غوښتنه اوتنګ نظري،کبر اوغرور، کينه، غيبت ، حسادت اوکرکه ،اتحاداو اتفاق، ورورولي، آزادي اوخپلواکي، ظلم اوستم او داسې نور خصايل، په ډير انساني اواسلامي فکرونو، تصورانو اوخيالونو کې په ډيره خوندوره او ساده ژبه او په ډير عالي مفاهيمو اومعناګانو کې بيان شوي دي .

دبيلګې په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

ګوره څه بلند مقام دی داخلاص چې جهان واړه غلام دی داخلاص

اوياوايي:

پس له مرګه به دا مهرواخلاص نه وي داخلاص که اخلاص کړې نن هنګام دی

اوياوايي:

څه عجب دی که مستان ترې چاپير ناست وي هر ساقي څخه چې جام دی داخلاص

اوياوايي:

د رحمان کلام په دا سبب شيرين دی چې يې هر کلام، کلام دی داخلاص

اوياوايي:

که څوک فخر کا په ننګ او په ناموس دا په عشق کې نه ارزيږي يو فلوس

اوياوايي:

معنوي صورت پيدا کړه که ميړه يې فايده څه ده د بتانو له اشخاص

اوياوايي:

ketabton.com - The Digital Library

که د ونې په څير ګل او ميوه غواړې
خاکسار شه
ځان په نمر کړه سايه بان د هر

اوياواېي:
که هوا دې د جنت په خاطر ګرځي
خاک نشين په آستانه د هغه يار شه

اوياواېي:
هغه زړه چې عرش الله دی ګوره کوم دی
کړه
څو دې توان شي د جمله زړونوخدمت

اوياواېي:
که دلمر په څير څرګند شې په جهان کې
يې
څو په زړونوپسنديده نه شې لا ورک

بزرګي په دلجويۍ کې ده دخلکو
ته چې خلک ډوبوې څرنګ بزرګ يې

په لويي کې لويي چيرې ده لايقه
کمينۍ وته مټ کړه که سالک يې

اوياواېي:
په ساحل کشتۍ د هيچا نه ډوبيږي
که څوک نه کا په دريا باندې غرض

اوياواېي:
خلوتيان په خپل خلوت کې فراغت دي
درسوا دی په رسوا باندې غرض

اوياواېي:
که له خپله عيبه ځان ژغورې رحمانه
دهيچا له عيبه مه کوه پوښتنه

اوياواېي:
که يوه جودانه عيب وينې په بل کښې
هغه يو جودانه عيب يې لوی غر کړې

اوياواېي:
کوهی مه کنه دبل سرې په لار کښې
چيرې ستا به دکوهی په غاړه لار شي

اوياواېي:
ته نا حق په ما کينه کړې کينه ناکه
په کينه به آيينه نه کړې ته پاکه

اوياواېي:
که نعمت دی خو طاعت او عبادت دی
ګنه نشته بل نعمت په دا دنيا

اوياواېي:
بل ارمان به له جهانه يوړ نه شي
مګر مهر ومحبت په دا دنيا

اوياواېي:
په آزار دچا راضي مه شه رحمان!
که خلاصی په قيامت غواړې له عذابه

اوياواېي:
چې نيکي بدي په تله کې تلل شي
خود پخپله تله واخله عدالت کړه

اوياواېي:
دظالم د آشنايي توبه توبه
د خود بين له بينايي توبه توبه

اوياواېي:

ketabton.com - The Digital Library

که دې ویره شي له ظلم له ستمه　　ته هم مکړه په هیچا باندې ستم
اویاوایي:
له اغیار سره خندا ښه په کار نه ده　　له اغیار سره سودا ښه پکار نه ده
سل یارۍ دیوه یار دپاره کړی شي　　آشنایی د هرآشنا ښه پکار نه ده
بد له بدو سره بویه نیک له نیکو　　دجفا په ځای وفا ښه پکار نه ده
هر بلبل به دې ثنا کړي که ته گل شې　　په خپل ځان خپله ثنا ښه پکار نه ده
اویاوایي:
آشنایان که ښوک پوهیږي نن یې وخت دی　　چې ځاریږي یوآشنا تر بل آشنا
اویاوایي:
زهر ښه دي که په صلح اوصلاح وي　　نه شکرې په فتنه او غوغا
اویاوایي:
چې د ورور اوعزیز زړه پرې آزار شي　　حاصل مه شه هغه خپله مدعا
اویاوایي:
لکه ځان هسې وبل وته نظر کړه　　لکه ستا دی هسې ځان دی دهر چا
اویاوایي:
د ډیر ناز او د ډیر کبر له سببه　　عمل نه کا په گفتار داولیا
اویاوایي:
چې عزت حرمت یې نه وي په جهان کې　　هغه هسې ژوندون وسوزه په اور
اویاوایي:
بې عزت سړی به خوښ دهیچا نه وي　　مگر هسې بې عزت وي ځیني نور
اویاوایي:
دراز عمر مې حاصل شو له راستۍ　　لکه سرو مدام سبزه تازه یم
اویاوایي:
و هر چاته په خپل شکل ښرگندیږم　　آینه غوندې بې رویه بې ریا یم
اویاوایي:
که دډیر عمر پکار دی غفلت مه کړه　　په اوده باندې سل کال یوزمان شي
اویاوایي:
په ښه خوی له بدخواهانوبې پروا یم　　په نرمي لکه اوبه د اور سزا یم
اویاوایي:
نیک له نیکو سره بویه بد له بدو　　که ښوک غواړي ولایت په دا دنیا
اویاوایي:
روښنایي په هغو زړونوده حرامه　　چې پرې کیني گرد غبار د دې دنیا
اویاوایي:
په یوه گړۍ بهار وي بیا خزان شي　　بقا نه لري بهار د دې دنیا
اویاوایي:

ketabton.com - The Digital Library

د قانع تر قناعته صدقه شه — هم دنیا او هم دینار د دې دنیا
اوياواېي:
مګر خود په خپله خدای دچا طبیب شي — ګنه نشته په جهان کي بل طبیب
اوياواېي:
دشمن هم د سړي کله کله دوست شي — دوستی نه کا له رحمان سره حبیب
اوياواېي:
د ریا له زاهدۍ زما توبه — چې یې کاندي ښوک په رسم وپه عادت
اوياواېي:
په ورځ پنداو نصیحت وايي و بل ته — په شپه ناست وي د مغان پر خرابات
اوياواېي:
دین يي دام دی ددنیاپه لارکې ایښی — پرې را اړوي وحشیان د مخلوقات
اوياواېي:
دهغو په لور یې سترګي وي ختلي — چه په لاس یې سرسایه وي یا زکات
اوياواېي:
دعوی مه کړه په نا حق به یې خپل نه کړې — پردی شهر، پردی ملک، پردی دیار
چې استوګنه په پردي وطن کي کاندي — هغه نه لري د هیڅ واک واختیار
که هزار قسمه وخوري په یو کار کي — نه کا ښوک په مسافرو اعتبار
اوياواېي:
چې په زور ورسره نه یې برابر — د هغو تر ښنګه مه کښینه زړور
زورور اور او اوبه دي فهم وکړه — چې ډوب نه شې یا ونه سیزی بشر
په یاری د زورور غلط مه شه — مګر دا چې ترده نه یې زورور
اوياواېي:
دا خو ته يې زما نفسه — چې دې زه کړم کور وکر
اوياواېي:
په شپه وینې د مظلوم خوري — سبا کیني په منبر
اوياواېي:
په زړه تور لکه تبۍ وي — په مخ سپین لکه قمر
اوياواېي:
رحمان هسې بې وقوف سوداګر نه دی — چې د دین متاع بدله په دنیا کا
اوياواېي:
راشه مکوه له چا سره جفا وفا — لږ ژوندون دی ضایع کیږی بې
اوياواېي:
خدای طاعت، عبادت څه کوي رحمانه — خو یې مینه د سړي ده ازمیل یې
اوياواېي:

ketabton.com - The Digital Library

د خلیل تر کعبې دا کعبه ده لویه — که آباد کا څوک ویران حرم د زړه ء
اوياوايي:
ګونګي ښه دي چې بی کام و بی زبان وي — نه چې ژبه شي په بد ویل ګویا
اوياوايي:
سر د ننه په ګریوان کړه سترګي رونې — ډېر په پورته پورته مه ځه سر هوا
سر هوا سرهوا مه ځه و آسمان ته — ته په اصل کې له ځمکې یې پیدا
اوياوايي:
د دنیا کارونه واړه غولول دي خپل دي — دا ګومان په هیچا مه کړه چې مي
اوياوايي:
له سړیه غرض واړه سړیتوب دی — نه چې پټ وي د سرو زرو په لباس
اوياوايي:
په آدم کي د حیوان خویونه هم شته — بیا هاله یې آدم بوله چې آدم شي
اوياوايي:
احتیاج هسي بلا دی په جهان کې پلار — چې پلار زوی کاندی د زوی او زوی د
اوياوايي:
ما دیار په بېلتانه کې دي لیدلي — که دانا د زماني وي مبدل شي
اوياوايي:
هر وګړی چې منصور غوندې په دار شي — دار یې پس له مرګه نخل میوه دار شي
اوياوايي:
دنیا دار که مستغني په سیم و زر دی — هنرمند و ښخه ګنج دخپل هنر دی
بیهوده به زورور وځانته وایي — د دنیا سړی که هر څو زورور دی
هسي مه وایه چې زه یم په جهان کې — پیدا کړی خدای د سر دپاسه سر دی
اوياوايي:
هر علم چې بیعمله وي تش بوس دی — د جاهل د پارسایي توبه توبه
اوياوايي:
علمیت د بی عمله عالمانو — لکه ګنج د کتابونوپه خر بار شه
او داسي نور بیتونه ....

په رښتیا سره د رحمان بابا دشعرونواو ویناګانو ارزښت، خوږوالی، دروندوالی، ریښتینوالی، علمیت،تجربه او روحانیت دومره شهرت تر لاسه کړې دی، چې په لره او بره پښتونخوا او افعاني سیمو کې د ده روحاني، علمي، تصوفي ،عرفاني اومذهبي شخصیت ته د عزت، عقیدت او درناوي په توګه خلک ګوري، او د ده شعري دیوان د خلکو په منځ کې دفال نیولې شهرت تر لاسه کړې دی ، او دهغه په ویناګانو، نصیحتونو اوپندونواکثریت خلک عملي ګامونه پورته کوي، او په ورځنیو خبرواترو کې دده دشعرونواو کلام نه د متلونو په بڼه ګټه پورته کوي .
اروابناد عبدالروف بینوا چې زموږ دهیواد تکړه، نامتو،نوښتګر، ادبي اوفرهنګي شخصیت دی، په خپله یوه لیکنه کې د رحمان بابا دشاعرۍ په هکله داسي وایي :

ketabton.com - The Digital Library

(د رحمان بابا د اشعارو يو لوی صفت دادی چي د هرچا په ذوق سره سم مطالب لري او دهر چا د تنهايي ملګری وي . په پښتنو کي به ډير داسي کم کور وي، چي د رحمان بابا ديوان هلته نه وي .)
رښتيا داده چي د رحمان باباعالي او لوړ فکرد ده په شعر او کلام کي دومره خوږ او اغيزناک دی،چي هر څوک ځانته په کي خپل هدف، مقصد، درد، تصوير، خيال او انځورپه ډير ښکلي اوظريفانه شکل پيدا کوي .
- صوفي او عارف دواړه په کي د تصوف او عرفان د اسرارو او رمزونو مرغلري او دمعرفت او د معنوي دنيا وړانګي ويني اوپري خپلو روحاني حالاتوته وده ورکوي . دبيلګي په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

که څوک وايي هنر کوم دی؟ وايه دادی — چي بي خدايه نوره مينه په چا نه کا

او يا وايي :

هيڅ تغير او تبديل نه لري رحمان — تل تر تله بر قرار دی رب زما

او يا وايي :

دا پنځه ورځي ژوندون چي غنيمت دی — شکرانه په دا نعمت دکردګار کړه

او يا وايي :

دا همه واړه حجاب دي چي ليده شي — نور دحسن بالاتر دي له ادراکه

او يا وايي :

په هر دم کي نوي نوي تماشی کړم — زه رحمان د خدای وکړه وته حيران يم

او يا وايي :

چي مي ستا د جمال عکس دی ليدلي پخپل ځان کښي
هم په دا دآييني په څير حيران دی زما روح

او يا وايي :

په رحمان باندي نظر د کرم وکړي — ای چي يي د پاک الله په دربار خاص

او يا وايي :

چي وصال دخپل جانان مي دی موندلای — ګنج د درو د مرجان مي دی موندلای

او يا وايي :

څه عجب دی که تمام جهان زما شي — چي بادشاه د درست جهان مي دی موندلای

او يا وايي :

درست جهان که واړه ما رحمان لره دلبر شي — چيري دی دلبره بي له تا بل دلبر زما

او يا وايي :

که دا نور ښايسته ستوري ويل کيږي — ته خورشيد غوندي صورت لری عيان

او يا وايي :

د آفتاب په مخ کي هره ورځ زوال وي — ستا دحسن په آفتاب کي زوال نشته

او يا وايي :

څو دي دوه سترګي غړيږي په جهان کي — ننداره په هر ساعت د خپل نګار کړه

او يا وايي :

زه يي وينم درست جهان په تا مين دی — که بادشاه دی د دي دور که ګدا

او يا وايي :

وهر چا وته چي ستا قوت رسيږي — هلته نه رسي قوت د درست جهان

او يا وايي :

زه رحمان چي ستا د حسن ثنا خوان يم — ستا له رويه درست جهان زما ثنا کړه

او يا وايي :

که له دره يي شړي که يي پريږدي ته — ډير مين دی ستا پرمخ عبدالرحمان

ketabton.com - The Digital Library

او يا وايي :

عشق څه هسې علم نه دی چې حاصل شي له مکتبه
مکتب حال د مذهب وايي عشق سيوا دی له مذهبه

او يا وايي :

مي خواران که يې خبر شي له مستۍ نه د رحمان د ميخانې شراب دڅښنو دي

او يا وايي :

هسې بې شرابو مست يم ستا په مينه چې خبر نه يم په ځمکه په آسمان

او يا وايي :

د رحمان په عاشقۍ به آفرين کړې که لږ مخ په آينه کړې ځان وګورې

او يا وايي :

زه رحمان دعشق په درد کې هسې خوښ يم چې مې نشته په دوا باندې غرض

او يا وايي :

سپينې اوښکې زير رخسار دمينې له دولته اې رحمانه دا دعاشقانو سيم و زر دي

او يا وايي :

که چا لار دعاشقۍ وي ورکه کړې زه رحمان دګمراهانو رهنمايم

او يا وايي :

خپل جانان مې هسې نقش دی په زړه کې نه پوهېږم چې رحمان يم که جانان يم

او يا وايي :

زه رحمان دهغه حسن دعا ګوی يم چې جرګه دعاشقانو وي پرې پېنډه

- که عاشق دی په کې دپاکي اوسپېڅلي مينې ناز، راز اونياز، حسن اوجمال،دطبيعت دمناظرو هنري ښکلا، خلوص، محبت اودخپلو ريښتينو احساساتو او عواطفو
تصويرونه او خيالونه ګوري .دبېلګې په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

او يا وايي :

مخ ديار شمس وقمر درې واړه يو دي قددسرو صنوبر درې واړه يو دي
حاجت نلرم په شهدو په شکرو لب ديار شهدوشکر درې واړه يو دي

او يا وايي :

په شرابو کې خوند نشته د شکرو ديار شونډې هم شراب دي هم شکر

او يا وايي :

که سل ځله پټ تر شونډو لاندې خاندي نه پټيږي آب دلعل ودګوهر

او يا وايي :

هغه شونډې چې خوږې دي تر شکرو له کنځلو يې عار نه کا عاشقان

او يا وايي :

چې خوک نوم دا ستا دشونډو په خوله‌ء واخلي
که يې زهر وي په خوله کې عسل شي

او يا وايي :

هغه شونډې چې شيرينې وي تر قندو ما هيڅ فيض ترې بيا نه مونډېې کنځلو

او يا وايي :

چې لذت يې د سرو شونډو وي مونډلی نوره مينه د شرابو په جام نه کا

ketabton.com - The Digital Library

او یا وایي :

که پکار دې دسرو شونډو شیریني وي — د خپل ځان په وینوسور لکه انارشه

او یا وایي :

چې مې نقش په زړه سرې شونډې دیار شوې — کان دلعلو شو ګرداب زما دسترګو

او یا وایي :

تا چې رنګ دمیو ورکړو ولبانو — اور یې پورې کړ په کور د میخورانو

او یا وایي :

په هر ځای چې ستا دلبو نام آغاز شي — د لاله ؤ باران اوري په حباب کې

او یا وایي :

د پیزوان غمی دې زیب کا پر لبانو — دواړه زلفې دې چورې د ملنګانو

تور اوربل دې لکه مارپه جبین پروت دی — شینکی خال دې مواصل د رنځورانو

او یا وایي :

چې دې جوړه کړه لینده دکږو وروځو — څو به ښکار کړې په حرم د غزالانو

او یا وایي :

د سروتیک دې شهزاده په جبین پروت دی — شینکی خال دی محصل په بندیوانو

او یا وایي :

مشکین خال دی په سرو لبو هسی زیب کا — لکه مهر په محزن د درمرجانو

او یا وایي :

ما دعشق په درس کې نور څه لوستي نه دي — بې دزلفو، بې له خطه بې له خاله

او یا وایي :

که دې زلفې په مخ پیچوتاب شوي ښایي — وینبته څه طاقت لري داور له تابه

او یا وایي :

که په توره تاریکی کې رڼا غواړې — نندارچي د یار د زلفو د رخسار شه

او یا وایي :

لاس مې وتړیء د زلفو په طناب — بیا مې وپلوریء د سترګو په قصاب

او یا وایي :

هسې آب یې دی د دوو سترګو په تیغ کې — چې بې سره په سر نه لري حباب

او یا وایي :

چې رایاد یې سرې شونډې سور پیزوان کړم — تر چشمانو مې بهیږي سرهء شهاب

چې دمخ و آب وتاب ته یې نظر کړم — راته هیڅ شي دګلونوآب وتاب

او یا وایي :

دا کاږه کاږه باڼه او کږې وروځې — نور څه نه کا بې کږو کږو وهلو

او یا وایي :

په شپه نوکي دعاشق په وینو سرې کا — سبا پورې کا نکریزې په منګلو

او یا وایي :

مستوري راڅخه یوړه مستو سترګو — رحمان ځکه په وګړیو کی رسوا شوم

او یا وایي :

یا دا ستا چشم ابرو وینم په خواب کې — یا مستان دي ویده شوي په محراب کې

او یا وایي :

هغه سترګې چې نرګس وي هم بادام وي — تېرې تورې شوې زما په قتلولو

ketabton.com - The Digital Library

او یا وایي :

ستا دی خواب آلودو سترګو خواب راڅخه یوور　　　لبو دی لذت د میوناب راڅخه یوور

نه مې اوښکې پاتې شوې نه صبرپه صورت کې　　　ډیرې بې صبری دمخ آب راڅخه یوور

- عالم په کې دعلم او پوهې مالومات لټوي ، اوخپل علمي تصورات اوتفکرات غني کوي . دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

مه درومه رحمانه په خلاف د دانایانو　　　مینه د دنیا پسندلې نه ده هیڅ دانا

او یا وایي :

د دانا و دنادان تر میان یو حد دی　　　هوښیاري تر حد پورته حماقت وي

او یا وایي :

تر هغه به نادان بل په جهان نه وي　　　چې څوک مهر وفا غواړي په نادان کې

او یا وایي :

عاقلان په ویراندې ځي په ورستوګوري　　　په دنیا کې سر انجام د آخرت کړه

او یا وایي :

پوه خلک هغه دي چې اقرار په ناپوهی کا

هر چې ځان هوښیار ګڼي هوښیار يې مه ګڼه

او یا وایي :

زه رحمان حلقه بګوش د هر عالم یم　　　که اعلی دی که اوسط دی که ادنا

او یا وایي :

عالمان دي روښنایي د دې دنیا　　　عالمان دي د تمام جهان پیشوا

- که دمیني د دردرنځور او دردمن او ناقراره دی په کې د خپل زړه ټکور او قراري پیدا کوي .

دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

د رحمان وزیري رنګ وته نظر کړه　　　چې مدام په تا پسې کاندي ژړا

او یا وایي :

عاشقانوپه شکست کې بری بیا مونو　　　دلته توان دهغه رسي چې ناتوان شي

زیړی رنګ دعاشق هسې مرتبه ده　　　چې آفتاب غوندې څرګند په درست جهان شي

له چشمانو يې باران درحمت ووري　　　زرغونه يې په څهره باندې زعفران شي

له رخساره حال د زړونومعلومیږي　　　له بهاره نیک وبد دکال عیان شي

او یا وایي :

زه رحمان دزماني له جوره درومم　　　خپل صاحب لره په داد او په فریاد

- مطربان او که مستان دي په کې دسوز او ګداز ډکې سندریزې نغمې دموسیقي په پردو کې غږوي، او مستان خپل آواز ورسره داسې جګوي . دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

دساقي په لاس کې جام دمیو ناب دی　　　مطرب ایښی په زنګون دغم رباب دی

او یا وایي :

محتسب په رقص ګډ شوباک يې نشته　　　صوفي پروت په میخانه کې مست خراب دی

او یا وایي :

په تلخۍ دمیو مست خلق مې خوښ دي　　　هغه خار چې بوی دګل لري خار نه دی

او یا وایي :

هرساقي چې جام دعشق لري په لاس کې　　　دا پیاله يې په مستانو ده مباحه

ketabton.com - The Digital Library

او یا وایي :

هر مطرب چې غوړی تاو کا درباب　　په دا تاوکي زما زړه کاندي خراب
چې سامعی یې په نغمه په ترانه شم　　دیوانه شم ګریوان څیرې مست خراب
هم یې تار، هم یې ګفتار هسې اثر کا　　چې هیڅوک یې نه طاقت لري نه تاب

او یا وایي :

زړهء مې په نغمو نغمو سوری کړ مطربانو　　عقل ساقیانوپه شراب راخښه یوور
یو ساقي بل یار دریم مطرب سره یو ځای شول
زړه یې له ګوګله په شتاب راخښه یوور

- ملي شخصیتونه، مشران اوسیاستوال په کې د خپلو ملي پاخونونو او غورځنګونو اتحاد اواتفاق، او دخلکوغیرت ، همت او شهامت راپاروي .

دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

بیخ بنیاد به دهغوی وي په یاری کې　　چې د تن په نابودی یې اعتقاد وي

او یا وایي :

ښایسته یاران ګلونه دي رحمانه　　بېلتانه کړه اکثرمړاوی کم تازه

او یا وایي :

که پر غره پر سمه ګرځم باک مې نشته　　زمری تل ګرځي په لوړه په ژوره

او یا وایي :

وړاندیني هم واړه ستاپه څیر سړي وو　　ته هم پاڅه د هغو په څېر همت کړه

او یا وایي :

چې په ننګ وپه ناموس تر لوره کم وي　　صدقه شه نا قابله زوی له لوره

او یا وایي :

ننګیالي تربرونه ښه دي او که نه وي　　ننګیالی ترله هم ښه ده له تربوره

او یا وایي :

هغه زړه به له طوفانه په امان وي　　چې کشتی غوندې دخلقو بار بردارشي

او یاوایي:

کر د ګلو کړه چې سیمه دې ګلزار شي　　اغزي مه کره په خپو کې به دې خار شي

- هغوخلکوچې دنیا یې پرینبي ده او له دنیا څخه لاس په سر شوي دي په کې دځان لپاره خوشحالي پیدا کوي .

دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

دا دنیا په احمقانو ده ودانه　　دانا څه کا په دنیا باندې غرض

او یا وایي :

دنیا کل په احمقانو ده ودانه　　دانا ځکه وابستګی د دنیا نه کا-

- مبلغین، واعظان او خطیبان په مدرسو اوجماتونو کې په خپلوویناګانوکې د ده دشعرونو نه د یومنل شوي اصل په توګه ګټه پورته کوي .

دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

رحمان هسې بی وقوف سوداګر نه دی　　چې د دین متاع بدله په دنیا کا

او یا وایي :

زه رحمان له هغه علمه پناه غواړم　　چې له دینه له مذهبه وي سیوا

او یا وایي :

ای رحمانه که څه کار دی خو د دین دی　　نور کارونه بی وفا دي بی اساس

او یا وایي :

واړه بي وقوف دي که څوک دین په دنیا پلوري　　چېرته پنځه ورځې چېرته عمر جاوادن

ketabton.com - The Digital Library

او يا وايي :

نور عالم كه د دنيا غمونه كاندي   له رحمان سره دې غم د آخرت وي

درحمان بابا شعر اوكلام ډير ساده او آسان معلوميږي، خو دلوړومفاهيمواوژورو
معناګانونه ډک دی، اوملي، روحاني اوټولنيزه بڼه لري، او هره حجره، هر مجلس اوهركور د ده په شعر او كلام روښانه،
ځلانده اورنګين دی .
دده په شعرونوكي دلوړو اخلاقو،عبرتونواوعالي صفتونودرسونه شتون لري . همدا سبب دی چي ده ځانته دا حق وركړي
دی چي خپل شعر داسي ستايي :

چې دا نور شاعران كاندي هغه نه كا   رحمان كړی نوی نوی اجتهاد دی
او يا وايي :
دا څه شعر درحمان دی   چې هم ګنج دی هم هنر
او يا وايي :
هسي زيب كا په بياض د رحمان شعر   لكه زلفي دخوبانو په رخسار
او يا وايي :
يا به شهد يا به قند يا به نبات وي   هر كلام چې له رحمانه شنيده شي
او يا وايي :
ستا د حسن د تعريف له بركته   د رحمان دشعر كوكي پر عالم دي
او يا وايي :
په اشعارو كښي قوتناک لكه زمری يم   ولي نه يم د زمري په څير ګزند
او يا وايي :
در ګوهر په تله نه دي چا تللي   د رحمان شعر ګوهر دی څه يې تلي
او يا وايي :
هم نغمي كاندي هم رقص كاهم خاندي   د رحمان په شعر تركي د باګرام
او يا وايي :
د رحمان وسوزان شعر ته حيران يم   چې يې اور بل شوی نه دی په ديوان

درحمان بابا شعرونه له ميني، وروروليٰ او انساني غوښتنو، پندونواوعبرتونونه ډک دی . ده له خوارانو، غريبانو،
فقيرانواو درويشانو نه ځان بيل كړي نه دی، اوتل يې دا
هڅه كوله چي خپله درويشي او فقيري په اميري بدله نه كړي .دده خوږ كلام ددرويشانو اوقلندرانود زړونوغږ دی . د ده
كلام د پاكی، سپيڅلتيا،حقيقت، رښتيا او صداقت
آواز دی او دخلكو په زړونو كي ځانګړې ځای لري .
دبيلګي په توګه د ده دا بيتونه ګورو:

چې يكسان ګوري هم شاه وهم ګدا ته   هسي يار دی رحمان غريب نواز
او يا وايي :
بادشاهي د ګدايانو په دعا شي   زه رحمان ځكه بادشاه شوم چې ګدا شوم
او يا وايي :
د خليل تر كعبي دا كعبه ده لويه   كه آباد كا څوک ويران حرم د زړهٴ
او يا وايي :
زه ملهم د زړهٴ له چا غواړم بی خدايه   چې كړی نه شي طبيبان ملهم د زړهٴ
او يا وايي :
قاعده د دردمندیٰهسي نه ده   چې په درد كي يو دردمن له بله كم وي
او يا وايي :

ketabton.com - The Digital Library

چې د اور لمبو وهلی وي بیا روغ شي　　نه رغېږي دآزار لمبو وهلی

او یا وایي :

که نظر کا څوک په کار ددرویشانو　　خود به ووینې وقار د درویشانو

او یا وایي :

په دغه لاره به ورشي خدای رسول ته　　که څوک یون کاندي په لار د درویشانو

هر گفتار به یې د خدای په در قبول وي　　چې قبول یې وي گفتار د درویشانو

او یا وایي :

بادشاهان ددنیا واړه پرې پراته دي　　لکه خاورې په دربار د درویشانو

هر بهار لره خزان په جهان شته دی　　خزان نه لرې بهار د درویشانو

د جنت د باغ گلونه به یې هیر شي　　که څوک ووینې گلزار د درویشانو

او یا وایي :

درست دیوان درحمان چار تر داغزل شه　　چې بیان یې کړو کردار د درویشانو

او یا وایي :

که مې څوک په امیري شمیري امیر یم　　که مې څوک په فقیري شمیري فقیریم

رحمان بابا خپل خیالونه، تصویرونه اوانځورونه ، تشبیهات، کنایات، پاک اوسپیڅلي احساسات، جذبات او عواطف په خپلو شعرونو کې د یو رومانتیک اومینه ناک شاعر په توګه دمجازي عشق،
د طبیعت دمناظرو هنري ښکلا،حسن اوجمال په ډېر هنري شکل بیان کړي دي .دبیلګې په توګه د ده دا بیتونه ګورو:

دا دمیو څه مستي او سرخي نه ده　　تیغ د سترګو دې په وینو کې غرقاب دی

او یا وایي :

که دې مخ په زلفو پټ دی باک یې نشته　　د حیات اوبه هم پټې په تورتم دي

ستا د زلفو له رخساره له سرو شونډو　　پیدا شوي شام شفق د صبحدم دي

او یا وایي :

چې شهید دتورو سترګو په خنجر شي　　خوشنودي یې دسرو شونډو په کوثرشي

چې رایاد یې سپین رخسار دراز مژګان کړم　　هغه دم مې زړه سپند سینه مجمرشي

او یا وایي :

هغه زړه چې ستا دعشق په اور کباب دی　　که مرهم ورباندې کېږدې ډېر ثواب دی

او یا وایي :

تش به نشي هغه خم دعشق له میو　　چې یې خاورې د فرهاد او د مجنون دي

او یا وایي :

دبلبل له حاله زده کړه په خزان کې　　بیا د ګلو تماشا کړه په بوستان کې

او یا وایي :

عاشقي آسان مه ګڼه خبر شه　　سر بازی ده هر نفس په دا میدان کې

او یا وایي :

عشق وعقل دواړه سره ضد دي که پوهېږې　　کله کړي آرام د اور بخرې په لمبو کې

او یا وایي :

که ګریوان مې دسپوږمۍ دنمر مشرق شي　　زه چې یار په سترګونه وینم تورتم وي

او یا وایي :

تا چې په دا تورو سترګو وکاته و ماته　　زړه دې زما تور کړ له دې نوره مخلوقاته

ketabton.com - The Digital Library

او یا وایي :
ماخو چې ته ولیدې هغه ساعت مې ووې نوره به مینه د زړه نه شي له تا ماته
او یا وایي :
شیخان او زاهدان چې نصیحت وماته وایي نه دي خبر شوي ستا د محسناته
او یا وایي :
زه رحمان چې دې وینم یاره وایم خدایه خیر کړې ګډه شاپیرۍ ده دبني آدم له زاته
او یا وایي :
بې د ستا له مخه ورځ راباندې شپه ده روښنایي دورځې چیرې وي بې نمره
او یا وایي :
ایښی مې په سر دی ستا دمخ دمیني ګل بیا مې تور لیمه دي ستا دزلفو تور سنبل
او یا وایي :
د پیزوان غمی دې زیب کاپر لبانو تورې زلفي دې زنځیر دعاشقانو
دا سور تیک دی شهزاده په اوربل پروت دی شینکی خال دې معاني د بندیوانو
دواړه لب دې ښایسته تر سرو یاقوتو شرمولي ده پرلی ستا دندانو
دواړه لیچي دې کړي کښلي مصری تورې در پوهیږم سر به غوځ کړې د خوارانو
تورې وروځي دې کړې پر جبین زیب کا لکه جیم پر کاغذ کښلی کاتبانو
او یا وایي :
ګرځي په چمن کې منګل ډکه په ګلونو خدای زده چې ګلونه وړي یا زړونه په منګل
او یا وایي :
نه به ستا د مخ په څیر ګلشن وي چا لیدلی نه به وي زما په څیر آهونه د بلبل
او یا وایي :
مست د هغه مخ یم چې مستاني لري سترګې
بې تورې بې تیغه قاتلاني لري سترګې
بې لیدو کتو غاېبان زړونه وړي له خلکو
هسي چشمان بندې ساحراني لري سترګې
هر څوک چې یې ویني تورې سترګې کتی نه شي
ښکلي پریوارغوندې حیراني لري سترګې

او یا وایي :
سور پیزوان دې په سرو شونډو هسي زیب کا لکه جیم په قلم کښلی کاتبانو
او یا وایي :
اور اوبه سره چا ګډ لیدلي نه دي دا قدرت دی ستا په لبوکې ښکاریږي
او یا وایي :
که دوبیږم په اوبه یا په اور سوځم د سرو شونډوپه آتش او په آب خوښ یم
او یا وایي :
هسي مست یم ستا د شونډو په شراب چې به نه وي بل داهسي مستخراب
او یا وایي :
ما چې خال دستا د ورځو تر میان ولید نه بل هسي رنګ امام شته نه محراب
او یا وایي :
زه نورچا وته خبری نه کړم بی هغوچې مویی مژګان لري دراز

ketabton.com - The Digital Library

او یا وایي :

شام سحر مې دغه ستا زلفې رخسار دي — نور مې مه پوښته له شامه له سحره

او یا وایي :

خيال د زلفو يې زما تر زړه چاپيره شو — يا تر ګنجه چاپير شوی مار دی دا

او یا وایي :

درحمان تر قلم مښک وعنبر ووري — چي آغاز يې کړ اشعار د تورو زلفو

او یا وایي :

هسې بند شو په کمند دتورو زلفو — چې حيران يم د رحمان په خلاصولو

او یا وایي :

ځکه ژاړم له دو سترګو اوښکې وينې — چې رحمان ويني ديار خنداني زلفې

او یا وایي :

ځان په مستو سترګو باندې مه غولوه رحمانه
دا مستان هوښياري له حکمته سره ښوري

او یا وایي :

په رحمان د ستا د لبو مې حرام دی — څو د خپلو وينو جام تاوان ور نه کړم

او یا وایي :

در و لعل شو ويل د رحمان — چې دی ستا د لعلو و شونډو شو ګويان

او یا وایي :

که مجنون غونډې په عشق کې څوک صادق شي — دليلی په دروازه کې دربان نشته

او یا وایي :

دا څه مخ دی منور — چې هم شمس دی هم قمر
دا څه زلفې دي مشکينې — چې هم مښک دي هم عنبر
دا څه پيوسته ابرو دي — چې هم نيش دی هم نشتر
داڅه سترګې دي قاتلې — چې هم سيف دی هم خنجر
دا شونډې دی مىء ګونې — چې هم مىء دي هم شکر
دا څه سپين سپيځلي غاښ دي — چې هم در دي هم ګوهر
داڅه سيب زنخدان دی — چې هم سيم دی هم ثمر
دا څه قد او څه قامت دی — چې هم ګل دی هم عرعر
دا څه ملا ده باريک وضع — چې هم موی دی هم کمر
داڅه زړه دی دخوبانو — چې هم موم دی هم حجر
دا څه يار دی نه پوهيږم — چې هم دل دی هم دلبر
دا څه بت دی زما ربه — چې هم بت دی هم بشر
دا څه شعر درحمان دی — چې هم ګنج دی هم هنر

رحمان بابا يودرويش صفته انسان، صوفي مشربه شاعر او په مذهبي تفکراتو کې ډوب شخصيت و، چې د يو ځانګړي ادبي مکتب اوسبک خاوند دی .
اروابنادپوهاندعبدالحی حبيبي چې زموږ دهيواد يو نوښتګر، مفکر، نامتوليکوال او څيرنيزپوه، تکړه ژورناليست اوپياوړی شاعر دی ، په خپله يوه ليکنه کې درحمان بابا د ادبي سبک او شخصيت په هکله داسې وايي :

ketabton.com - The Digital Library

(رحمان بابا دشاعرۍ په فن کې دمستقل مکتب خاوند دی . په خپل شعر کې يې دپښتنو دفطري جذباتواو ملي احساساتوپه ساده او روانوخوږو الفاظوداسې ښه ترجماني کړې ده چې هر څوک د خپل ذوق مطابق په هر ځای او موقع کې استفاده ځنې اخستی شي .)
په رښتيا سره چې رحمان بابا دخپل په زړه پوري ادبي سبک په وسيله خپل روان او سليس او د هرچا په ذوق برابرشعرونه خپل ادب دوستانو ته وړاندې کړي دي .ده خپله شاعري او خپل شعر هغه مقام ته ورساوه، چې زموږ زياتره شاعرانوپه ډيره مينه او اخلاص د ده دادبي مکتب لارويان شول او د ده په لاره يې پياوړي گامونه اوچت کړي دي .
سره له دې چې رحمان بابا يو درويش صفته او مسکين شخصيت و، خو هغه لوړ مقام چې ده درلوداو دپراخي حوصلی او دلوی همت اوغيرت خاوند و، ده هيڅکله د خپل غريبي لاس چا ته تيټ کړې نه دی اوپه خپله غريبي يې قناعت او صبر کړې دی او دخپل لوی خدای(ج) نه شکر گذار و. دبيلگې په توگه د ده دا بيتونه گورو:

څوک دې راکاندي قسم په کردگار — که درم لرم په کور کښې يا دينار
زه درم او دينار نه لرم په کور کښې — ولې نور عالم مې بولي دنيا دار
هم په دا چه نه له ځايه چيرته خوځم — نه د هيڅ يوه مخلوق يم منت بار
آب و خور لکه آسيا په ځای را رسي — پخپل کور کښې مې سکون دی هم رفتار
لکه ونه مستقيم په خپل مکان يم — که خزان را باندې راشي که بهار

او يا وايي :

په هر کور کې رنځوران راته زگيروی کا — لاس مې نه رسي دهيچا په دوا
د دنيا خبرې واړه په دنيا شي — ما به څه کا څوک چې نه لرم دنيا
که په هر کلي کې مې کور دی زه گومان کړم — چې کور نه دی دا مې گور دی په صحرا

او يا وايي :

قناعت مې د خرقې لاندې اطلس دی — پټ د درست جهان پادشاه ظاهرگدايم

او يا وايي :

خدايه گنج دقناعت و رحمان ورکړې — چې بی ملکه بی حشمته دولتمند وي

او يا وايي :

هغو بيا موند سعادت په دا دنيا — چې يې وکړ قناعت په دا دنيا

او يا وايي :

موړ به نه شي هيڅ سړی بې قناعته — که يې خونه وي په سيم وپه زر ډکه

او يا وايي :

د قانع تر قناعته صدقه شه — هم دنيا او هم دينار د دی دنيا

د رحمان بابا د آثارو څيړنه او دده ادبي شخصيت، مقام او شهرت دلرې اوبرې پښتونخوا په محدوده کې محدود نه دی پاتې شوی .په نړۍ کې د يو شمير لويو پوهانواوڅيړنيزو مرکزونوله خواه د ده شخصيت د يو لوی مشر په توگه منلې شوې دی، او ده ديوعالم، فاضل او ستر شاعر په توگه پوره شهرت گټلی دی . د ده دعلمي ، روحاني، ادبي او فرهنگي شخصيت په هکله نه يوازې په لره او بره پښتونخوا کې بلکې دباندنيو ليکوالانو له خواه هم څيړل شوې دی .دنړۍ ډيرو پوهانو او څيرونکو دده آثار لوستي او د ده په هکله يې خپلې څيړنې کړې دي . درحمان بابابشپړ کليات په مختلفو ژبو لکه : انگليسي، روسي، اردواو داسې نورو ژبوژباړل شوی دی .
درحمان بابا د شخصيت په هکله يو شمير مستشرقينو لکه :راورټي او پادري هيوز انگريزي او اډورن روسي چې دپښتوادب پيژندونکي دي، خپلې څيړنې اوقضاوتونه کړی دي . دوی رحمان بابا د پښتو ادب (پيښوا) ياده وي .
ميجر راورټي دپښتو ژبې او دپښتو ادب په هکله زيات تحقيقات او څيړنې کړی دي .
دی درحمان بابا په هکله خپل نظر داسې بيانوي :
(که څه هم خوشحال خان خټک په پښتو شاعرانو کې لوړ مقام لري ، خو رحمان بابا
وتولوپښتنو ته ډير زيات مقبول شاعر دی .)

ketabton.com - The Digital Library

پادري هيوز هم چې يو نامتو محقق او څېړونکې دی، ده هم د پښتو ادب په هکله ډېر تحقيقات اوپلټني کړې دي ، او درحمان بابا په هکله داسې وايي :
(په کوم ځای کې چې پښتو ژبه ده هلته درحمان باباشعار ويل کيږي .)
لنډه دا چې د پوهانو او څېړونکو له تحقيقاتو نه مالومېږي چې رحمان بابا يو لوی عالم،مفکر او ادبي شخصيت اونامتو شاعر دی، د ده علميت ، روحانيت او پرهيزګاري اوصداقت د ده په کلام او شاعري کې او د ده په اعمالو کې خورا ارزښتمندمقام لري . همدا سبب دی هر چا چې دده شعرونه لوستي او اوريدلي دي ، د دوی په زړونو کې يې ځای نيولی دی او د دوی په اعمالو او کردارويې ژور اغيزکړې دی .
دزياترو ادبي تحقيقاتواو څېړونکوله پلوه د رحمان بابا د مړينې نيټه (۱۱۲۸)هجري قمري کال منل شوې دی .دی دپېښور ښار د(هزارخاني) په لويه هديره کې ښخ دی . د ده زيارت ته ډېر خلک ور ځي او هر کال د پسرلي په شپږاو ورځو کې د ده پر مزار باندې دمشاعرې غونډه جوړېږي . د ده قبر او ډېر ليک د افغانستان دپښتو ټولنې له خوا په (۱۳۳۶)هجري شمسي يا (۱۹۵۸)ميلادي کال کې جوړ شوې دی .
په پای کې غواړم ووايم د دغې مقالې په ليکنه کې د بيلابيلو انترنيتي منابعوو او درحمان بابا په ديوان استنادشوی دی . ښايي زما ليکنه ځنې نيمګړتياوې ولري د ټولو ادب دوستانواورحمان دوستانو څخه مخکې له مخکې بښنه غواړم، داجوته ده چې د رحمان باباهر اړخيز شخصيت په څو مقالو او رسالو نشي څرګنديدای، دا کار هر اړخيزه څېړنه غواړي ، خو ما په خپل توان سره کوشش کړی دی چې د ده روحاني ، ادبي اوفرهنګي شخصيت چې د يو سمندر حيثيت لري، يو څاڅکي راپورته کړم اود ادب دوستانو تنده پرې ماته کړم .

اروا دې يې ښاده وي اوده روحاني او ادبي ډيوې دې تل روښانه وي

په ډيردرنښت او ادبي مينه : انجنيرعبدالقادر مسعود

www.roshanak.nl

ketabton.com - The Digital Library

Thank you for reading

Find more e-books and articles on Ketabton - your multilingual digital library.

www.ketabton.com

Ketabton - Pashto, Farsi, Arabic & English